

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра обліку і оподаткування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

«ІНСТИТУЦІЙНА ТЕОРІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ»

Розробники:
Канцедал Н. А., завідувач, професор кафедри обліку і оподаткування,
к.е.н., доцент

Полтава 2022 р.

Назва навчальної дисципліни	Інституційна теорія бухгалтерського обліку
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Обов'язкова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	Кафедра обліку і оподаткування
Контактні дані розробників, залучених до викладання	Канцедал Наталія Анатоліївна, к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування, професор кафедри кабінет 436, навчальний корпус 4 e-mail: nataliia.kantsedal@pdaa.edu.ua https://www.pdau.edu.ua/people/kancedal-nataliya-anatoliyivna
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Спеціальність Освітня програма	071 Облік і оподаткування ОПП Облік і оподаткування
Попередні умови для вивчення дисципліни	Звітність підприємств; Облік і звітність в оподаткуванні; Управлінський облік; Фінансовий облік.
Заплановані результати навчання	
Мета вивчення навчальної дисципліни:	формування знань і навичок інституційного підходу щодо інтеграції фундаментальних основ обліку і оподаткування у практичне середовище господарюючих суб'єктів національного та глобального соціально-економічного простору
Основні завдання навчальної дисципліни:	ознайомлення здобувачів вищої освіти із основами інституційної теорії, методологічними новаціями з питань оцінки, звітності, обробки й систематизації облікової інформації, а також можливостями застосування професійного судження у практичному середовищі економічних суб'єктів національного та глобального простору
Компетентності: Загальні компетентності (ЗК):	ЗК04. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК05. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
Спеціальні (фахові) компетентності (СК):	СК01. Здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу. СК07. Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства. СК10. Здатність проводити наукові дослідження з метою вирішення актуальних завдань теорії, методики, організації та практики обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування.
Програмні результати навчання	ПР02. Знати теорію, методику і практику формування облікової інформації за стадіями облікового процесу і контролю для сучасних і потенційних потреб управління суб'єктами господарювання з урахуванням професійного судження. ПР04. Організувати, розвивати, моделювати системи обліку і

	<p>координувати діяльність облікового персоналу з урахуванням потреб менеджменту суб'єктів господарювання.</p> <p>ПР18. Визначати актуальні проблеми та виявляти наукові факти у сфері теорії, методики, організації та практики обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування, робити науково - обґрунтовані висновки та розробляти пропозиції щодо їх вирішення.</p> <p>ПР21. Вміти ідентифікувати інформаційні потреби користувачів облікової інформації в інституційному економічному середовищі, застосовувати техніки та методики надання облікової інформації для актуальних та потенційних потреб управління підприємством</p>
Трудомісткість	<p>Загальна кількість годин – 120.</p> <p>Кількість кредитів – 4.</p> <p>Форма семестрового контролю – залік.</p>
Політика навчальної дисципліни	<p>Відвідування занять є обов'язковим. У разі відсутності здобувача вищої освіти на практичних заняттях з поважної причини (документальне підтвердження) надається право відпрацювати пропущене заняття, у разі відсутності без поважних причин – здобувач вищої освіти не одержує бали за практичне заняття і позбавлений права на їхнє відпрацювання.</p> <p>Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів. Списування під час виконання тестових завдань, практичних завдань та завдань екзаменаційної роботи заборонене. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist.</p> <p>На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті, перед опануванням цієї навчальної дисципліни. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні, набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо.</p> <p>Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету: https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennuyapropyadok22.pdf</p>
Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:	Презентації, веб-ресурси

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
Тема 1. Поняття про інститути та їх вплив на облікову науку і практику.	18	2	4	-	12	20	2	-	-	18
Тема 2. Інституційні підходи до адаптації обліку у глобальному економічному середовищі.	20	4	4	-	12	20	-	2	-	18
Тема 3. Термінологічний інструментарій бухгалтера в інституційному середовищі облікових систем.	20	2	4	-	14	20	-	2	-	18
Тема 4. Інституційне моделювання середовища об'єкта обліку у глобальних інформаційних системах.	20	2	4	-	14	22	2	-	-	20
Тема 5. Інституційні підходи до ідентифікації інформаційних потреб користувачів облікової інформації в управлінні підприємством.	20	2	4	-	14	20	-	2	-	18
Тема 6. Професійне судження у забезпеченні сучасних та потенційних потреб управління суб'єктами господарювання.	22	4	4	-	14	18	-	-	-	18
У т.ч. індивідуальні завдання (контрольна робота)						50				50
Усього годин	120	16	24	0	80	120	4	6	0	110

Форми контролю результатів навчання (07100 мд 2022)

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачі вищої освіти				Разом
	Опитування	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Комплексне виконання кейсу	
ПР02.	5	5	7,5	7,5	25
ПР04.	5	5	7,5	7,5	25
ПР14.	5	5	7,5	7,5	25
ПР18.	5	5	7,5	7,5	25
Разом	20	20	30	30	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни (07100_мд_2022)

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачі вищої освіти				Разом по темі
	Опитування (теорія)	виконання практичних завдань	завдання самостійної роботи	Комплексне виконання кейсу	
Тема 1. Поняття про інститути та їх вплив на облікову науку і практику.	3	3	5	5	16
Тема 2. Інституційні підходи до адаптації обліку у глобальному економічному середовищі.	3	3	5	5	16
Тема 3. Термінологічний інструментарій бухгалтера в інституційному середовищі облікових систем.	3	3	5	5	16
Тема 4. Інституційне моделювання середовища об'єкта обліку у глобальних інформаційних системах.	4	4	5	5	18
Тема 5. Інституційні підходи до ідентифікації інформаційних потреб користувачів облікової інформації в управлінні підприємством.	3	3	5	5	16
Тема 6. Професійне судження у забезпеченні сучасних та потенційних потреб управління суб'єктами господарювання.	4	4	5	5	18
Всього	20	20	30	30	100

Форми контролю результатів навчання (07100_мз_2022)

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачі вищої освіти				Разом
	Опитування	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Контрольна робота (комплексне виконання кейсу)	
ПР02.	2,5	1,5	11	10	25
ПР04.	2,5	1,5	11	10	25
ПР14.	2,5	1,5	11	10	25
ПР18.	2,5	1,5	11	10	25
Разом	10	6	44	40	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни (07100_мз_2022)

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачі вищої освіти				Разом по темі
	Опитування (теорія)	виконання практичних завдань	завдання самостійної роботи	Контрольна робота	
Тема 1. Поняття про інститути та їх вплив на облікову науку і практику.	2		7	6	15
Тема 2. Інституційні підходи до адаптації обліку у глобальному економічному середовищі.	2	2	7	6	17
Тема 3. Термінологічний інструментарій бухгалтера в інституційному середовищі облікових систем.	2	2	7	6	17
Тема 4. Інституційне моделювання середовища об'єкта обліку у глобальних інформаційних системах.	2		9	8	19
Тема 5. Інституційні підходи до ідентифікації інформаційних потреб користувачів облікової інформації в управлінні підприємством.	2	2	7	6	17
Тема 6. Професійне судження у забезпеченні сучасних та потенційних потреб управління суб'єктами господарювання.			7	8	15
Всього	10	6	44	40	100

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Введение в институциональную экономику [Текст]: учебное пособие / Под ред. Д. С. Львова. – М. : «Издательство «Экономика», 2005. – 639 с.
2. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку [Текст]: Монографія / С. Ф. Голов; Міжнародний інститут менеджменту. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
3. Жук В. Н. Основы институциональной теории бухгалтерского учета: Монография / Жук В. Н. – К.: «Аграрная наука», 2013 г. – 408 с.
4. Жук В.М. Институціональна теорія бухгалтерського обліку: відповідь на виклики сучасності / В.М. Жук // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 8-9. – С. 14-23.
5. Жук В.М. Институціональний підхід до розв'язання проблем бухгалтерського обліку в Україні / В.М. Жук // Фінанси України. - 2009. – № 7. - С. 100-113.
6. Институциональные аспекты бухгалтерского учета и контроля [Текст]: Рос. Экон. акад. им. Г. В. Плеханова. – М.: Изд-во «РЭА им. Г. В. Плеханова», 2009. – 428 с.
7. Канцедал Н. А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. *Облік і фінанси*. 2019. № 1(83). С. 28.-34. URL: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1\(83\)-28-34](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-28-34)
8. Канцедал Н. А. Институціональний підхід до формування в обліку інформації про біологічні активи та сільськогосподарську діяльність : [Електронний ресурс] // Н. А. Канцедал / Економіка. Фінанси. Менеджмент : актуальні питання науки та практики. – 2018. – №1 (27). – С. 44-55. – Режим доступу до журн.: <http://efm.vsau.org/files/pdfa/4126.pdf>.
9. Кірейцев Г. Г. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні

зв'язки [Текст]: монографія / Г. Г. Кірейцев; Житомирський держ. Технолог. Ун-т. – Житомир.: ЖДТУ, 2007. – 236 с.

10. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/798/37/>. – Назва з екрана.

11. Коуз Р. Фирма, рынок и право / Р. Коуз; Пер. с англ. – М.: Новое издательство, 2007. – 224 с.

12. Легенчук С. Ф. Багатоваріантність в бухгалтерському обліку: історико-теоретичні аспекти / С.Ф. Легенчук. – Житомир : ЖДТУ, 2017. – 204 с.

13. Легенчук С. Ф. Бухгалтерське теоретичне знання: від теорії до метатеорії : монографія / С.Ф. Легенчук. – Житомир : ЖДТУ, 2012. – 336 с

14. Лук'яненко Д. Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності: [навч. посіб]. – К.: КНЕУ, 2005. – 204 с.

15. Лук'яненко Д.Г. Глобальна економіка ХХІ століття: людський вимір/ Д.Г. Лук'яненко, А.М Поручник, А. М. Колот, Я.М Столярчук. – К.: КНЕУ, 2008. –420 с.

16. Малюга Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти вищих навчальних закладів. / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ПП «Рута», 2003. – 476 с.

17. Петрук О.М. Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку: Монографія. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 420 с.

18. Пушкар М.С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти): [моногр.]/ М.С. Пушкар. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 567с.

19. Ходжсон, Джеффри. Экономическая теория и институты: Манифест современной институциональной экономической теории / Джеффри Ходжсон; Пер. с англ. – М.: Дело, 2003. – 464с.

20. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання-Прес, 2002. – 295 с.

Допоміжні

1. Accounting, organizations & institutions: Essays in honor of Anthony Hopwood. Edited by Christopher S. Chapman, David J. Cooper, and Peter B. Miller. – Oxford: University press, 2009. – 441 p.

2. Anthony G. Hopwood. Accounting as Social and Institutional Practice./ Hopwood A.G. – Cambridge University Press, 1994.

3. Burchell, S., Club, C., Hopwood, A.G., Hughes, J., and Nahapiet, J. The roles of accounting in organizations and society // Accounting, Organizations and Society: Pergamon Press Ltd, 1980. – Vol.5, No. 1. – pp. 5–27.

4. Charles T. Horngren Marketing of accounting standards. Journal of Accountancy (October 1973.) Horngren. p. 61–66.

5. Kantsedal N., Ponomarenko O. (2022). Institutional Model of Integrating Agricultural Production Technologies with Accounting and Information Systems. In: *The Digital Agricultural Revolution: Innovations and Challenges in Agriculture through Technology Disruptions*. Edition by Roheet Bhatnagar (Editor), Nitin Kumar Tripathi (Editor), Nitu Bhatnagar (Editor), Chandan Kumar Panda (Editor). ISBN-13: 978-1119823339. ISBN-10: 1119823331. Publisher: Wiley-Scrivener; 1st edition (June 15, 2022). 496 p.

6. Ponomarenko O., Kantsedal N., Aranchiy V., Ostapchuk S. (2021) Audit Risk Assessment Model in Automated Accounting Systems of Enterprises in Ukraine. In: Alareeni B., Hamdan A., Elgedawy I. (eds) *The Importance of New Technologies and Entrepreneurship in Business Development: In The Context of Economic Diversity in Developing Countries*. ICBT 2020. Lecture Notes in Networks and Systems, vol. 194. Springer, Cham. pp. 1192-1204. https://doi.org/10.1007/978-3-030-69221-6_90

7. Ross L. Watts and Jerold L. Zimmermann Positive accounting theory: a ten year perspective *The accounting review*, vol.65, №1, pp. 131-156.
8. Ross L. Watts, Jerold L. Zimmermann The demand for and supply of accounting theories: the market for excuses. *The accounting review*. - vol. liv №2, April 1979. P.273-305.
9. The Digital Agricultural Revolution: Innovations and Challenges in Agriculture through Technology Disruptions. Edition by Roheet Bhatnagar (Editor), Nitin Kumar Tripathi (Editor), Nitu Bhatnagar (Editor), Chandan Kumar Panda (Editor). ISBN-13: 978-1119823339. ISBN-10: 1119823331. Publisher: Wiley-Scrivener; 1st edition (June 15, 2022). 496 p. <https://www.amazon.com/Digital-Agricultural-Revolution-Innovations-Agriculture/dp/1119823331>
10. Waymire G. Accounting as an evolved economic institution. / Gregory Waymire, Sudipta Basu. // G. Waymire, S. Basu // Emory University school of Law. Law&Economics Research paper Series. Research paper №08-33. – p. 151-159.
11. Канцедал Н. А., Лега О. В. Інституційні індикатори інвестиційної привабливості агросектору України в умовах війни. *Причорноморські економічні студії*. 2022. № 74. С. 126-134. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.74-18> URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/12148>
12. Канцедал Н. А., Лега О. В. Інформаційна роль обліку в результативності інвестиційної стратегії аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2021. № 11. С. 11–20. DOI: [10.32702/2306-6792.2021.11.11](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.11.11) URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/10917>
13. Канцедал Н. А. Інституційна взаємодія суб'єктів обліку та контролю у процесах надання державної допомоги фермерським господарствам. *Модернізація економіки: сучасні реалії, прогностичні сценарії та перспективи розвитку: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Херсон, 28 квітня 2020 р.* Херсон: Видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2020. С. 605-608. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/7914>
14. Канцедал Н. А. Інституційна модель збагачення предмета бухгалтерського обліку. *Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 22 травня 2020 р.* Том 1. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. С 32-35 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8124>
15. Канцедал Н. А. Інституційна природа виникнення нових об'єктів обліку. *Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного та аналітичного забезпечення управління підприємством: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 червня 2020 р).* / відп. ред. В.В. Чудовець. Вип. 12. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2020. С. 54-57. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8552>
16. Канцедал Н. А. Інституційна роль бухгалтерського обліку у трансформаційних процесах цифрової економіки. *Теорія та практика управління в державному, муніципальному та корпоративному секторах: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (28 грудня 2020 р.; м. Київ)* / Відпов. За вип. С. Остапчук. К.: ТОВ «ВІПО», 2020. С. 68-71. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/9113>
17. Канцедал Н. А. Інституційне моделювання: поняття та базові підходи до практичного застосування. *Збірник наукових праць науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2019 році (м. Полтава, 22-23 квітня 2020 року)*. Полтава : РВВ ПДАА, 2020. С. 163-165. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/7965>
18. Канцедал Н. А., Пономаренко О. Г. Інформаційна роль фінансового обліку у вирішенні проблем соціальної, економічної та екологічної відповідальності підприємств / Бухгалтерський облік як наука; від основ до наукової картини світу [колективна монографія] / за заг. ред. В. Я. Плаксієнка. Київ: «Центр учбової літератури», 2021. С. 53-63. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/10816>
19. Канцедал Н. А., Пономаренко О. Г. Учетное обеспечение целевого финансирования предприятий агробизнеса в Украине. *Проблеми учетно-аналитического обеспечения трансграничного сотрудничества в сфере агробизнеса Республики Беларусь и Украины* / С. Ю.

Щербатюк і др. Гродно, 2020. С. 213-227. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/10431>

20. Канцедал Н. А., Пономаренко О. Г. Обґрунтування взаємозв'язку теорії і практики бухгалтерського обліку: інституційний підхід. *Збірник наукових праць науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2018 році (м. Полтава, 16-17 травня 2019 року)*. Полтава : РВВ ПДАА, 2019. С. 110-112. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/5330>

21. Канцедал Н. А., Пономаренко О. Г. Організаційно-методичні особливості документування та обліку об'єктів інноваційного походження. *Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 3. С. 45-56. URL: http://visen.knau.kharkov.ua/visen2019_3.html

22. Плаксієнко В. Я., Канцедал Н. А. Інформаційна роль облікових систем у глобальному економічному середовищі. *Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 22 травня 2020 р.* Том 1. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. С 84-86. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8125>

Інформаційні ресурси

1. «Облік і фінанси» (e-ISSN 2518-1181, p-ISSN 2307-9878) – фаховий рецензований науково-виробничий журнал відкритого доступу. URL: <http://www.afj.org.ua/ua/aboutus/>

2. Вісник ЖДТУ: Економіка, управління та адміністрування. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/>

3. Вісник ХНАУ – фаховий журнал відкритого доступу. URL: <http://visen.knau.kharkov.ua/>

4. Все про Інституційна теорія бухгалтерського обліку. Всеукраїнська професійна бухгалтерська газета. URL: <http://vobu.ua/ukr/>

5. Дебет-кредит. Український бухгалтерський портал. URL: <https://dtk.com.ua/>

6. Електронний репозитарій наукових публікацій ПДАА. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/>

7. Енциклопедія бухгалтерських провідок. Авторський проект Рими Грачової. URL: <https://buhlabaz.ru/provodki>

8. Жива бухгалтерська книга. Онлайн-видання. URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/buhbook>

9. Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

10. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>